

АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ: СУЧАСНІ ПІДХОДИ ТА ЕФЕКТИВНІ РІШЕННЯ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У статті розглядається проблема сутності антикризового управління підприємством, його основні складові.

Ключові слова: антикризове управління, криза, наслідки, протидії, стабілізація, стадії кризи.

Abstract

This thesis examines the problem of the essence of anti-crisis management of the enterprise, its main components

Keywords: anti-crisis management, crisis, consequences, countermeasures, stabilization, crisis stages.

Вступ

Антикризове управління підприємством є вкрай актуальною темою в сучасних умовах. Ефективна антикризова політика повинна впроваджуватися на всіх етапах господарської діяльності компанії, забезпечуючи її стійкість та адаптивність до змін.

Кризові явища призводять до дисбалансу в роботі підприємства, викликаючи стан нестабільності, що вимагає від керівництва швидкого реагування, стратегічного мислення та професійних навичок у прогнозуванні та подоланні кризових ситуацій. Важливо не тільки вчасно ідентифікувати загрози, а й мінімізувати їх негативні наслідки, розробляючи ефективні заходи для стабілізації діяльності підприємства.

Поняття «антикризове управління» з'явилося відносно недавно і трактується по-різному. Одні повідомлення його як систему управління підприємством в умовах загальноекономічної кризи, інші – як методи порятунку компанії на межі банкрутства. Також антикризове управління пов'язують із діяльністю антикризових менеджерів у рамках судових процедур банкрутства.

Основна частина

Антикризове управління є невід'ємною складовою сучасного менеджменту, що спрямована на попередження, подолання або мінімізацію негативних наслідків кризових явищ на підприємствах. Система антикризового управління включає комплекс стратегічних, тактичних та оперативних заходів, які дають змогу стабілізувати діяльність підприємства навіть у найскладніших економічних умовах.

Сутність антикризового управління

Антикризове управління – це система прийомів, методів та стратегій, спрямованих на попередження кризових явищ або ліквідацію їх наслідків. Воно ґрунтується на своєчасному отриманні загроз, оцінці ризиків та прийнятті ефективних управлінських рішень. Головна допомога такого управління є збереження фінансової стійкості, ліквідності та конкурентоспроможності підприємства.

В сучасних умовах економічної нестабільності антикризове управління набуває особливого значення, що дозволяє підприємствам ефективно реагувати на різноманітні виклики та адаптуватися до змін. Його впровадження сприяє не лише уникненню фінансових проблем, а й формуванню стійкої бізнес-моделі, яка здатна протистояти зовнішнім і внутрішнім загрозам.

Кризові явища можуть виникати через внутрішні та зовнішні фактори [1].

1. Зовнішні фактори (неконтрольоване підприємство):

- Макроекономічна нестабільність (рівень інфляції, валютні коливання, зміни у податковій політиці);
- Політична нестабільність та економічні санкції;
- нестабільність фінансових ринків;
- Падіння попиту на продукцію через зміну ринкових трендів;
- Підвищення ціни на енергоресурс та сировину;

- Технологічний прогрес, що втратив до старіння продукції чи послуг компанії.

2. Внутрішні фактори (контрольоване підприємство):

- Неефективна фінансова політика (відсутність резервних фондів, високий рівень кредитного навантаження);

- Помилки у стратегічному управлінні (відсутність довгострокового планування, недоліки у диверсифікації ризиків);

- Низька якість продукції та послуг;
- Високі витрати на виробництво при низькій маржинальності;
- Недостатній рівень автоматизації та цифровізації бізнес-процесів;
- Корупція, конфлікти в середині компанії та неефективне керівництво.

Антикризове управління забезпечення використанням ряду інструментів та механізмів для стабілізації фінансово-господарської діяльності підприємства.

1. Програма стабілізації як головний інструмент антикризового управління.

Головним інструментом антикризового управління є програма стабілізації [2]. Вона включає:

- Оптимізація витрат та впровадження заходів економії;
- реорганізацію фінансової структури підприємства, зокрема управління ліквідністю;
- диверсифікація бізнесу для зменшення ризиків;
- максимізація доходу за рахунок підвищення ефективності продажів, маркетингових стратегій та цінової політики;

- Використання антикризового фінансування (реструктуризація кредитних зобов'язань, залучення інвесторів, пошук нових джерел фінансування).

2. Методи покращення фінансового стану підприємства [1.]

Для забезпечення фінансової стійкості підприємства в умовах кризи застосовуються такі заходи:

- Продаж короткострокових фінансових активів та дебіторської заборгованості;
- Оптимізація виробничих процесів для зменшення витрат;
- Впровадження системи контролю над фінансовими потоками;
- Залучення додаткових фінансових ресурсів, таких як стратегічні інвестори або партнерські програми.

Антикризове управління залежить від стадії кризи, в якій перебуває підприємство.

Стадія 1. Початкові ознаки кризи (прихована криза)

На цьому етапі зниження прибутковості, зниження фінансових показників, зниження ефективності капіталу. Необхідні дії:

- перегляд стратегії підприємства;
- реструктуризація бізнес-моделі та виробничих процесів;
- впровадження антикризового фінансового планування.

Стадія 2. Збитковість виробництва

На цьому етапі підприємство фіксує фінансові збитки. Необхідні дії:

- стратегічне управління кризовими ситуаціями;
- добровільна реструктуризація боргів та зобов'язань;
- оптимізація ресурсів та скорочення неефективних активів.

Стадія 3. Глибока фінансова криза

На цьому етапі у підприємства відсутні власні фінансові резерви. Необхідні дії:

- програма стабілізації фінансового стану;
- пошук зовнішніх джерел фінансування;
- впровадження антикризового менеджменту та системи контролю за фінансовими потоками.

Стадія 4. Гостра неплатоспроможність та загроза банкрутства

На цьому етапі підприємство стикається з серйозними фінансовими проблемами. Необхідні дії:

- реструктуризація заборгованості, співпраця з кредиторами та пошук додаткового фінансування;
- продаж нерентабельних активів;
- реорганізація управлінської структури підприємства [3].

Висновок

На сучасному етапі розвитку можна використовувати різні стратегії для антикризового управління, але найголовнішим є попередження кризи, підготовка до її появи; протидія кризі, уповільнення її процесів; стабілізація ситуації завдяки резервам, додатковим ресурсам; розрахований ризик; послідовний висновок із кризи. Правильно вибрати ту чи іншу стратегію можна виходячи з глибини та характеру кризи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Гасій О. В., Клименко В. І. Стан та перспективні вектори розвитку банківської кредитної діяльності в Україні. Ефективна економіка. 2020. № 1. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7617>
2. Пасінович І. І., Дмитрук В. О. Кредитування реального сектору економіки регіону: стан, проблеми, перспективи. Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. 2019. Вип. 3. С. 42–49. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sepspu_2019_3_9
3. Луцяк В. В. Життєвий цикл малого виробничого підприємства: Наукові праці Національного університету харчових технологій. 2016. Т. 21, № 4. С. 45–52.

Лотоцький Роман Олександрович – аспірант кафедри фінансів та інноваційного менеджменту, Вінницький національний університет, e-mail: lotockiyroma@gmail.com

Науковий керівник: Руда Лілія Петрівна – к.е.н, доцент кафедри Фінансів та інноваційного менеджменту, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, email: rudalist_ok@ukr.net

Lotochkiy Roman – graduate student of the Department of Finance and Innovative Management, Vinnytsia National Technical University, e-mail: lotockiyroma@gmail.com

Supervisor : Ruda Liliia - PhD, Assistant Professor of the department of Finances and innovative management, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email: rudalist_ok@ukr.net